

2 0 1 7

11 mei

19

De Waarheids- vriend

*Bijlage: Informatie voor
de jaarvergadering 2017*

2 JAARVERSLAG TOONT
WERK GEREFORMEERDE
BOND

12 GELDSTROMEN IN 2016

JAARVERSLAG

Over de periode 1 mei 2016 tot 1 mei 2017

Dit jaarverslag geeft een overzicht van de werkzaamheden die het hoofdbestuur van de Gereformeerde Bond heeft verricht of waar het bestuur bij betrokken is. De informatie heeft betrekking op de periode van 1 mei 2016 tot 1 mei 2017.

A. Zwerus uit Emst is secretaris van het bestuur van de Gereformeerde Bond.

Het hoofdbestuur telt veertien leden. De samenstelling is: ds. A.J. Mensink, Krimpen aan den IJssel, 1e voorzitter; ds. J.A.W. Verhoeven, Leerdam, 2e voorzitter; A.H. Teeuwissen, Huizen, penningmeester; A. Zwerus, Emst, secretaris; dr. P.F. Bouter, Bergambacht; ds. J.J. ten Brinke, Stolwijk; ds. C. van Duijn, Delft; ds. C.H. Hogendoorn, Katwijk aan Zee; mr. P.C. Knook, Kloetinge; ds. H. Liefing, Delft; ds. J. Muller, Bleskensgraaf; ds. P.H. van Trigt, Ede en prof. dr. M.J. de Vries, Papendrecht. Er is momenteel een vacature.

WERKZAAMHEDEN:

1. HOOFDBESTUUR

Het hoofdbestuur vergaderde tien keer, alle in Nieuwerkerk aan den IJssel. Het dagelijks bestuur vergaderde ook tien keer, op het bureau van de Gereformeerde Bond (GB) in Apeldoorn. Penningmeester A.H. Teeuwissen moest om gezondheidsredenen van hemzelf en zijn vrouw zijn taken tijdelijk laten rusten. Het bestuur is dankbaar dat hij inmiddels gedeeltelijk zijn werkzaamheden heeft hervat. Ook ds. C.H. Hogendoorn heeft vanwege gezondheidsredenen enige tijd afstand genomen van zijn werkzaamheden als lid van het hoofdbestuur. Op de jaarvergadering in 2016 waren ds. P.H. van Trigt en ds.

DR. VAN DRIEL

J.A.W. Verhoeven beiden na vijf jaar aftredend en herkiesbaar en werden beiden herkozen. In de vacature van mr. G. Holdijk werd dhr. A. Zwerus gekozen. Voor de vacature van dr. W.H.Th. Moehn is nog geen nieuw bestuurslid gekozen. Hierin hoopt het bestuur op de jaarvergadering van 18 mei te voorzien.

2. BUREAU

Medewerkers

Op het kantoor in Apeldoorn werken naast ds. P.J. Vergunst drie medewerkers. Mw. Elma Kooijvan Slooten en mw. Meta Hovius van den Berg werken beiden parttime als secretaresse. De financiële en boekhoudkundige verslaglegging wordt gedaan door de administratieve medewerker, dhr. Goos Renden.

Onze algemene secretaris, ds. P.J. Vergunst, is verantwoordelijk voor een goede voorbereiding van de vergaderingen van het hoofdbestuur en het dagelijks bestuur. Bovendien is hij verantwoordelijk voor de uitvoering van alle besluiten. Verder werkt dhr. H. Geluk parttime als voorlichter en dhr. G. Verweij voor het werven van advertenties.

Het bestuur bedankt alle medewerkers voor het vele werk dat gedaan wordt en voor hun betrokkenheid.

Archief

Het archief van de vereniging wordt bewaard in Het Utrechts Archief te Utrecht. In het verslagjaar is een forse aanvulling naar Het Utrechts Archief overgebracht, namelijk alle stukken uit de periode 1952-1981. Het archief is geselecteerd, geordend en beschreven door dr. C.M. van Driel.

Het archief – een zeer rijke bron voor historisch onderzoek – is daar nu toegankelijk tot en met 1981. Via archiefinventaris (nr. 66-3) van de website van Het Utrechts Archief is te zien welke stukken inmiddels openbaar zijn.

3. DE WAARHEIDSVRIEND

Redactie

De wekelijkse uitgave van de GB is *De Waarheidsvriend*. Onze algemeen secretaris, ds. P.J. Vergunst, is tevens hoofdredacteur. Eind 2016 hebben we afscheid genomen van eindredacteur mw. Anneke van Maanen-Witteveen en per 1 december 2016 is in haar plaats mw. ds. Esther Visser-den Hertog uit Wezep benoemd. Wekelijks redigeert zij alle teksten en onderhoudt het contact met de scribenten. Mw. Meta van der Wind-Baauw assisteert haar voor

INHOUD

DE WAARHEIDSVRIEND

Wekelijkse uitgave van de Gereformeerde Bond in de Protestantse Kerk

105e jaargang, bijlage
11 mei 2017

A. ZWERUS

Verslag van de werkzaamheden van het hoofdbestuur van de Gereformeerde Bond 2

A.H. TEEUWISSEN

Financieel verslag over 2016 12

BALANS PER

31 DECEMBER 2016	13
EXPLOITATIE OVERZICHT 2015/BEGROTING 2017	14
ACCOUNTANTSVERKLARING	15

enkele uren per week. Naast de hoofdredacteur en eindredacteur hebben mw. drs. Tineke van der Waal-Goudriaan, ds. C.H. Hogendoorn en dr. W. Verboom zitting in de redactie, die drie keer per jaar in Apeldoorn vergadert. De opmaak van het blad wordt verzorgd door ReproVinci BV, de druk door de BDU in Barneveld. De bezorging werd tot 31 december 2016 verzorgd door Sandd en vanaf 1 januari 2017 door PostNL.

Lezers

Er is een grote betrokkenheid merkbaar van de lezers bij de inhoud van het blad. We ervaren dat in onze tijd als een geschenk. Helaas moeten we echter ook constateren dat het aantal abonnees in 2016 met 270 is gedaald. Als reden noemen sommigen weg te groeien van de hervormd-gereformeerde identiteit, anderen gaven als reden op onvoldoende aan lezen toe te komen. Omdat dit laatste een algeheel verschijnsel is en andere uitgeverij een teruggang in abonnees proberen te compenseren door artikelen online aan te bieden, heeft het bestuur besloten om in de loop van het jaar 2017 te participeren in een digitale kiosk van de EMG-groep. Artikelen van *De Waarheidsvriend* zijn dan voor niet-abonnees tegen het betalen van een vergoeding direct te lezen via het internet. Het aantal abonnees per 31 december 2016 bedroeg 9404.

Inhoud

Thema's die in de kerk en de gemeenten van betekenis zijn en die vanuit de doelstellingen van de Gereformeerde Bond aandacht vragen, willen we vanuit bijbels-gereformeerd perspectief blijven belichten. We zien daarbij dat het goed mogelijk is om ook jonge(re) mensen – twintigers en dertigers – voor *De Waarheidsvriend* te interesseren. Commentaar werd onder meer gegeven bij actuele gebeurtenissen in de samenleving, zoals de aanslagen in Frankrijk, de koers van de Evangelische Omroep, de

plaats van religie in het openbare leven, de week van het leven, orgaandonatie en de vervolging van christenen in vele landen. Veel aandacht gaven we aan het jaarthema van de Gereformeerde Bond, 'Vreemdelingschap en hoop'. Met name schreven we over wat in de kerk omgaat, zoals onder andere de visie in de kerk op huwelijk en relaties, de voorgenomen afschaffing van de classis en het afscheid van de gemeenteadvisoren, de pioniersplekken, het afscheid van scriba dr. A.J. Plaisier, de vrijheid van het ambt, de notitie Kerk 2025, het ontwerp voor een Gereformeerde Theologische Universiteit, de relatie met de kerk in Oost-Europa en de rol van de kerkelijke gemeente bij de geloofsopvoeding. Een serie zoomde in op het werk dat predikanten buiten de gemeenten doen. Aan het einde van het jaar namen we afscheid van mw. Cokky de Visser als columnist. Inmiddels trad mw. Marieke den Butter-Kommers toe tot het kwartet columnisten.

Thema's

De redactie stelde naast de themanummers over de heilsfeiten een themanummer samen dat gelinkt was aan de herdenking van vijf eeuwen Reformatie, evenals een nummer over de Israël-zondag. Ds. J.K.M. Gerling schreef over shopgedrag in de kerk, dr. J. Kommers over zelfverloochening en zendingswerk. Mw. Monica Bazen-Hofman belichtte als Amerikaans staatsburger de presidentsverkiezingen, terwijl ds. J.R.J. van Gelderop aandacht vroeg voor zijn werk in de gevangenis van Norgerhaven en ds. J. Westland in vijf artikelen de boodschap van de Kolossen-brief samenvatte. Ds. M. Goudriaan belichtte het leven van mensen rondom David, terwijl ds. M.K. de Wilde aandacht vroeg voor de 'nieuwe calvinisten'. In een serie blikten ds. C. Blenk, dr. A.A.A. Prosman, ds. L.H. Oosten, dr. W. Dekker, ds. C. den Boer en

dr. M. Verduin terug op hoe zij zich verhouden hebben tot ontwikkelingen in de samenleving. Als extra bijlage bij ons blad ontvingen de lezers drie gratis themabrochures, over 'Ontspannen als levenshouding' (G. van Wolfswinkel), over 'Geweld in de Bijbel' (dr. Hetty Lalleman) en over 'Christelijk onderwijs' (drs. H. Vermeulen).

Digitaal

De GB, *De Waarheidsvriend* alsook *Theologia Reformata* hebben elk een eigen website: www.gereformeerdebond.nl, www.dewaarheidsvriend.nl en www.theologiareformata.nl. Elke dinsdag is op de site www.dewaarheidsvriend.nl te zien wat *De Waarheidsvriend* die week te bieden heeft. Het hoofdartikel is dan integraal te lezen. Deze website geeft ook toegang tot oude jaargangen, mogelijk door samenwerking met www.digibron.nl. De inhoud van *De Waarheidsvriend* is na een halfjaar beschikbaar via www.dewaarheidsvriend.nl alsook via www.digibron.nl.

4. THEOLOGIA REFORMATATA

Elke drie maanden verschijnt het theologische tijdschrift van de Gereformeerde Bond, *Theologia Reformata*. Het biedt drie of vier grotere wetenschappelijke artikelen, een meditatie, de reflexen met aandacht voor actuele zaken in kerk en theologie, een focusartikel dat gewijd is aan een belangrijke publicatie, boekbesprekingen en boek aankondigingen. Naast de reguliere uitgaven verschenen themanummers over de actuele betekenis van de gereformeerde theologie en over *Forever young?*, de drang in onze cultuur om jong te willen blijven. De redactie wordt gevormd door theologen uit de kring van de GB (prof. dr. H. van den Belt, prof. dr. G. van den Brink, prof. dr. J. Hoek, prof. dr. W.H.Th. Moehn, dr. T.T.J. Pleizier en dr. T.E. van Spanje), uit de CGK (prof. dr. G.C. den Hertog en prof. dr. H.G.L. Peels), uit de GKV (dr.

R.T. te Velde), uit de HHK (prof. dr. W. van Vlastuin).

5. ARTIOSREEKS

In de Artiosreeks kwamen twee nieuwe boeken uit. Onder redactie van J. Braaksma en P.J. Vergunst zag *Nieuwe moed. Leven met de kerk in Oost-Europa* het licht.

Deze uitgave is verschenen vanwege het veertigjarig bestaan van de stichting Hulp Oost-Europa. Naast een terugblik wordt vooruitgekeken hoe contacten tussen kerken in Nederland en Oost-Europa vorm kunnen krijgen.

Ook verscheen een boekje over de plaats van de dertigers in de kerk. Ds. J. van het Goor schreef *Zien we de dertigers? Samen in de gemeente*.

Hij beschrijft waarom de dertigers minder actief zijn in de kerk en hoe kerkenraad en dertigers beiden hun verantwoordelijkheid moeten nemen.

Van Hij is niet ver. *Op zoek naar Gods aanwezigheid*, geschreven door ds. P.J. den Admirant, verscheen een tweede druk, waaraan de auteur een hoofdstuk over de ervaring van Zijn aanwezigheid toevoegde. Ook *Spreek tot mijn hart. Meditatieve voorbereiding op de heilsfeiten* van ds. A.L. van Zwet werd herdrukt.

De Artiosserie bestaat op dit moment uit 37 delen. Het hoofdbestuur is dankbaar voor de grote afzet van de boekjes uit deze reeks en voor het feit dat diverse deeltjes op kringen gebruikt worden en ook als bezinning in kerkenraden. Ds. J.J. ten Brinke, dr. P.F. Bouter en ds. P.J. Vergunst vormen de redactie.

6. ANDERE UITGAVEN

Om het nadenken over de prediking met het oog op de wekelijkse verkondiging te bevorderen heeft het hoofdbestuur de brochure *Instrument van de Geest. Gedachten over hervormd-gereformeerde prediking* uitgegeven (zie ook pag.9). Deze brochure is een bewerking van het rapport van de commissie Prediking van de Gereformeerde Bond, waarin een bijbels gefundeerde weg gewezen wordt als antwoord op de vraag wat her-

vormd-gereformeerde prediking aantrekkingskracht kan geven.

De leden van de commissie be- luisterden en vergeleken oudere en recent gehouden preken, bestudeerden veel publicaties over de prediking, duiden het hedendaagse leefklimaat én hebben een bijbels gefundeerde weg gewezen als antwoord op de vraag wat hervormd-gereformeerde prediking aantrekkingskracht kan geven. Het is de wens van het bestuur om via de bezinning die in de commissie heeft plaatsgevonden de bezinning in kerkenraden en gemeenten te voeden.

Het bijbels dagboek *Bagage* kreeg een herdruk. Het is geschreven door een jongere generatie predikanten en richt zich met name op dertigers. Van het boekje voor nieuwe belijdende leden, *Mijn leven is voor U*, verscheen de vijfde druk.

Onder redactie van dr. A.J. Kunz en ds. P.J. Vergunst verscheen dit voorjaar het boek *Reformatie.nu. Belijden in een seculiere tijd*. Vijftien auteurs schrijven in dit boek over het werk van God in de geschiedenis van de kerk maar zoeken ook naar mogelijkheden om na vijf eeuwen de kern van de Reformatie weer voor het voetlicht te krijgen in de eenentwintigste eeuw.

7. HERZIENE STATENVERTALING

Drs. P.J. Vergunst participeerde – samen met vertegenwoordigers van het HSV-bestuur (ds. H. Ruscher en ds. I.A. Kole) en van uitgeverij Jongbloed – in de stuurgroep van de herziene Statenvertaling. Een derde druk van de HSV-Studiebijbel bleek nodig en zal volgende maand beschikbaar zijn. Het HSV-bestuur rondde het zorgvuldig overwogen en verwerken van alle binnengekomen reacties af. Onder leiding van ds. E. van den Noord als hoofdredacteur wordt gewerkt aan een Gespreksbijbel voor acht- tot twaalfjarigen en onder leiding van Nieske Selles-ten Brinke als hoofdredacteur wordt gewerkt aan een Kinderbijbel.

KERK

8. PROTESTANTSE KERK

‘Kerk 2025’

Voor de kerk stond 2016 groten- deels in het teken van ‘Kerk 2025’, de concentratie op de basis van het kerk-zijn en de afslanking van haar organisatie. Leidend voor het bestuur in zijn opstelling was dat het zocht naar de wijze waarop noties als verbond, kerk, belijdenis, ambt bij de noodzakelijke afslanking van de kerk vastgehouden kunnen worden, omdat die behoren tot de ‘basics’ van het kerk zijn. Vanaf juli 2016 nam P.J. Vergunst deel aan de werkgroep ‘Predikant en mobiliteit’, die inzake dit thema een besluitvoorstel voor de synode van april 2017 formuleerde.

In december richtte het hoofdbestuur zich tot het moderamen van de synode over de inhoud van ordinantie 5.4 van de kerkorde, waarin gesproken wordt over de zegening van relaties van mensen van hetzelfde geslacht. Immers, het dreigt dat de discussie over de zegening van homoseksuele relaties heropend wordt. Aangegeven is dat op basis van de Heilige Schrift geen ruimte gevonden kan worden voor het homohuwelijk, hoezeer pastorale zorg voor homoseksuele gemeenteleden ons hart heeft. Waar in ons kabinet gesproken wordt over meerouderschap en draagmoederschap, vroegen wij het moderamen in de vragen rond huwelijk, relaties en seksualiteit de kerk als contrast-gemeenschap te blijven zien.

Synode

Op 17 en 18 november vond op Nieuw Hydepark de najaarsvergadering van de synode plaats. Eerst was er bezinning op de betekenis en de beleving van het avondmaal, waarna er een gesprek plaatshad over orgaandonatie. Ook zijn de plannen voor de Permanente Educatie aangenomen. Verder zijn de kerkordevoorstellen op basis van de plannen voor ‘Kerk 2025’ aangevaard, wat onder meer betekent dat er elf classispredikanten ko-

men. Toen gesproken is over de agenda van de synode voor de komende jaren, heeft ds. M. Oostenbrink gevraagd om ordinantie 5.3 en 5.4 ter discussie te stellen, zodat ook het homohuwelijk door de kerk erkend wordt.

Op 20 en 21 april heeft de voorjaarsvergadering van de synode plaatsgevonden in congreshotel De Werelt in Lunteren. De vergadering stemde in met de benoeming van dr. P.M. Wisse tot hoogleraar Dogmatiek aan de Protestantse Theologische Universiteit (PThU). Vervolgens was er een bezinnende bespreking over 'Gemeente 2025', waarbij gesproken is over de 91 pioniersplekken van de kerk. Er volgde een ethische bezinning over het thema 'Veiligheid'. De kerkvergadering besprak in eerste lezing het tweede deel van de kerkordewijzigingen die nodig zijn voor de uitvoering van het rapport 'Kerk 2025'. De synode aanvaardde ook het rapport 'Naar een cultuur van mobiliteit', waarin het gaat over de mobiliteit van predikanten, waarbij besluiten aanvaard zijn die de mobiliteit van predikanten dienen te bevorderen.

Platform RCBB's

P.J. Vergunst had op 9 februari een ontmoeting met het landelijke platform van de Regionale colleges voor de behandeling van beheerszaken. Het is voor de gemeenten ingrijpend dat vijfendertig gemeenteadvisoren ontslagen zijn. Verder blijkt dat de hoge kosten voor de predikantsplaatsen en kerkgebouwen voor de lokale gemeenten nauwelijks op te brengen zijn. Dit geldt met name in Friesland en Noord-Holland. De noodzaak tot samenwerking neemt steeds meer toe. Het beleid van de RCBB's is steeds meer proactief, zodat gemeenten die in de gevarenzone zitten, gestimuleerd worden om tijdig maatregelen te nemen, om een meerjarenbegroting te maken. Met elkaar constateerden we dat we kleine, kwetsbare gemeenten willen blijven helpen.

THEOLOGISCH ONDERWIJS

9. COMMISSIE THEOLOGIE

De commissie 'Theologie van de Gereformeerde Bond' is een adviescommissie van het hoofdbestuur. Ze houdt zich bezig met de eigen leerstoelen en onderhoudt namens het bestuur contacten met verschillende theologische faculteiten. Ook het theologische hbo-onderwijs hoort tot haar aandachtsvelden.

PThU

Met de PThU is regelmatig overleg gevoerd over de leerstoelen van de Gereformeerde Bond. Ook is met het PThU-bestuur gesproken over de vraag welke inbreng de Gereformeerde Bond heeft in de PThU, waarbij voor de Gereformeerde Bond trouw aan de grondslag van de kerk door de docenten voorop staat. De eventuele invulling van de vacante leerstoel van prof. dr. J. Hoek vraagt verdere doordenking.

GTU

Ook dit jaar heeft de commissie Theologie regelmatig vergaderd over de nieuw op te richten Gereformeerde Theologische Universiteit (GTU). Op 7 november is het eindrapport *Samen verder, in Zijn dienst* van de regiegroep gepresenteerd. Daarmee is tegelijk een einde gekomen aan de zitting in de regiegroep van dr. M. van Campen en drs. P.J. Vergunst. Laatstgenoemde was enige maanden voorzitter van deze groep.

Oprichting Theologisch Instituut?

Het hoofdbestuur heeft besloten om de vorming van een theologisch instituut van de Gereformeerde Bond serieus te onderzoeken. Het doel van dit instituut is onder andere om breder dan tot nu toe in het promovendiberaad gebeurt, te inventariseren wat in onze kring aan onderzoek plaatsheeft en welke theologische disciplines ondervertegenwoordigd zijn. Daarnaast zal het begeleiden van gepromoveerden bij hun ver-

dere studie en het coördineren van de onderzoeken tot de doelstellingen behoren, ook om de kansen op een benoeming aan hogeschool of universiteit te vergroten.

10. LEERSTOELEN

PThU Amsterdam

Prof. dr. W.H.Th. Moehn hield in november zijn oratie over de bronnen die Guido de Brès gebruikte bij het formuleren van de Nederlandse Geloofsbelijdenis. Hij heeft in het aanbod van de vrije ruimte colleges gegeven over de Heidelbergse Catechismus en voor de derdejaars studenten een overzichtscollege verzorgd over de Nederlandse belijdenisschriften. In verband met zijn bevoegdheid om te doceren volgt hij in 2017 de Basis cursus Universitair Docent (BUD). We zijn dankbaar voor het feit dat prof. Moehn zijn weg in de Amsterdamse academische wereld snel gevonden heeft.

DR. MOEHN

RUG

In Groningen heeft prof. dr. H. van den Belt er de eerste vijf jaar als bijzonder hoogleraar 'Gereformeerde godgeleerdheid: bronnen, ontwikkelingen en context' bijna opzitten. Hij geeft college over de geschiedenis van kerk en theologie vanaf de Reformatie tot het heden onder de titel 'Cultuurgeschiedenis van het christendom' en leidt een werkcollege over de *Institutie* van Johannes Calvijn en andere bronteksten van de gereformeerde theologie. Verder is hij betrokken bij het onderwijs in de dogmatiek aan de Protestantse Theologische Universiteit en bij de inleiding in de Theologie voor de eerstejaarsstudenten. In het kader van de Permanente Educatie biedt hij verschillende cursussen aan, onder andere over de gereformeerde theologie in de zeventiende eeuw en over de verhouding tussen de doperse en gereformeerde reformaties. Momenteel werkt hij aan een studie over de verhouding van de uitwendige roeping door de predi-

DR. VAN DEN BELT

king en de inwendige roeping, waardoor de Heilige Geest de gelovigen aan Christus verbindt. Verder is hij lid van het College van bijzonder hoogleraren en is hij als mentor betrokken bij het dispuut Bonifatius.

11. PROMOVENDI

Het aantal mensen uit hervormd-gereformeerde kring dat op een kerkhistorisch onderwerp promoveert, is erg laag. Het hoofdbestuur en de hoogleraren stellen dit met bezorgdheid vast.

Promoties

Dr. E.E. Bouter uit Amerongen-Overberg promoveerde 20 juni aan de VU in Amsterdam op een onderzoek naar het kerkbegrip van de protestantse theoloog Oepke Noordmans (1871-1956) en de rooms-katholieke kardinaal John Henry Newman (1801-1890). Prof. dr. G. van den Brink was zijn promotor.

Dr. A.J. van den Herik uit Moerkapelle promoveerde op 16 december eveneens aan de VU in Amsterdam op het proefschrift *Een woonplaats voor de Heilige. Onderzoek naar de strekking en relevantie van Ezechiël 40-48 vanuit een christelijk-theologische optiek*. Prof. dr. G. van den Brink en prof. dr. H.G.L. Peels waren zijn promotoren.

Dr. W. Peene uit Kootwijkerbroek promoveerde op 12 januari op zijn proefschrift over Josua van Iperen aan de universiteit te Leiden. Zijn promotor was prof. dr. E.G.E van der Wall.

We feliciteren hen van harte met de afronding van hun promotiestudie.

Hoogleraar

Dr. A. de Muynck is per 1 september benoemd als bijzonder hoogleraar christelijke pedagogiek aan de TUA in Apeldoorn.

Aio's

De Gereformeerde Bond heeft sinds enkele jaren drie assistenten in opleiding (aio's) in dienst, bij de leerstoelen die prof. dr. H. van den Belt en prof. dr. W.H.Th.

Moehn bezetten elk één, maar eveneens één bij de leerstoel die prof. dr. J. Hoek tot oktober 2015 bezette.

De heer G.W. (Erik) Willemsen doet onder leiding van dr. J. Hoek onderzoek naar de vraag hoe de revivaltheoloog Jonathan Edwards de nieuwere ontwikkelingen in de wetenschap en de filosofie van zijn tijd integreerde in zijn theologie.

De heer C. (Kees) van der Knijff werkt bij dr. G. van den Brink aan een promotieonderzoek over de wil van God in het leven van een christen. Hij richt zich hierbij met name op de visie van Calvijn en van Jonathan Edwards.

Mw. M. (Mirjam) Hofman verricht studie naar het verschil tussen de evangelische beweging en kerken van gereformeerde signatuur in Nederland vanaf de negentiende eeuw. Zij wordt begeleid door dr. H. van den Belt.

Promovendiberaad

Predikanten die werken aan een proefschrift en andere promovendi in de theologie komen bijeen om elkaars werk te lezen en te bespreken. Er zijn vier secties: bijbelwetenschappen, kerkgeschiedenis, systematische theologie en praktische theologie.

Op 4 oktober kwam het promovendiberaad bijeen voor zijn jaarlijkse plenaire vergadering. Prof. dr. G. van den Brink hield voor deze vergadering een lezing over de status van theologie als academische discipline met als titel 'Theologie aan de universiteit: hoe lang nog en waarom tóch?'

12. STUDENTEN

Studieweek

Dit jaar werd de studieweek voor theologiestudenten van 22 t/m 25 augustus gehouden in het conferentiecentrum Mennorode in Elspeet. Het thema was 'Leven in het licht van de eindtijd'. Centraal stond de vraag: Wat betekent het voor ons dat we in de theologie en in het gewone leven 'denken vanuit het einde'?

Drs. P.J. Vergunst sprak voor de

studenten over 'Waartoe de Gereformeerde Bond?' Prof. dr. G. Kwakkel hield vervolgens een lezing over 'De dag des HEBREN in het Oude Testament, met name bij de kleine profeten' en prof. dr. P.H.R. van Houwelingen over 'De dag des HEEREN in de brieven van de apostel Petrus'. Beide lezingen vormen een tweeluik.

Prof. dr. H. van den Belt sprak over de eschatologie bij de reformatoren en de dopersen, en prof. dr. T.A. Boer over de impact van de eschatologie op de ethiek. Hij ging onder andere in op de vragen: Kunnen wij ook nadenken over de ethiek vanuit de schepping (naturrecht) of is dit uitsluitend vanuit de eschatologie mogelijk en werkt het denken over de ethiek vanuit de eschatologie relaterend?

Ds. D.G.R.A. Beekman en ds. C. van Duijn spraken over hun ervaringen uit het pastoraat aan sterfenden. Prof. dr. B.J.G. Reitsma sprak over de plaats van de eschatologie in de islam: Wat is de toespitsing hiervan op de islam zoals die zich aan ons voordoet? Prof. dr. M.J. de Vries dacht met de studenten na welke plaats de seculiere apocalyptiek in hedendaagse films heeft. Net als andere jaren waren op de laatste dag de (aanstaande) echtgenotes aanwezig. Het afsluitende encouragement werd verzorgd door prof. dr. W.H.Th. Moehn. De leiding was net als andere jaren in handen van ds. D.C. Floor uit Ede en zijn echtgenote.

Studentenvereniging

Het dagelijks bestuur had op 6 oktober een ontmoeting met een afvaardiging van de besturen van de theologische studentenverenigingen Bonifatius uit Groningen en Voetius uit Amsterdam. Met beide verenigingen gaat het goed, er komen gelukkig nieuwe leden bij. Het contact met de hoogleraren Moehn en Van den Belt is goed; er wordt veel waardering uitgesproken voor hun werk. De studenten ervaren de verenigingen als aanvulling op de stof van de PThU als het gaat over de ver-

DR. VAN DEN
HERIK

dere doordenking van de stof in gereformeerde zin. Prof. dr. G. van den Brink is mentor van Voetius en prof. dr. H. van den Belt van Bonifatius. Dr. J. Hoek en dr. M. van Campen zijn mentor van De Vriendenkring, een kring van theologiestudenten die maandelijks in Ede vergadert.

Ontmoetingsdag studenten

De jaarlijkse ontmoeting van het hoofdbestuur van de Gereformeerde Bond met hervormde studenten in de theologie werd gehouden op 23 december in Nijkerk. Er werd nagedacht over de plaats van de gereformeerde theologie in de (wereld)kerk. Prof. dr. H. van den Belt sprak over 'De katholiciteit van de gereformeerde theologie'. Aansluitend hield dr. J. Kommers een lezing over de vraag: 'Hoe dragen we de gereformeerde theologie in een bredere context in, zowel in de wereldkerk als in de bredere vergaderingen van de Protestantse Kerk?' Daarna was er een uitvoerige forumbespreking.

Gesprekken met studenten

Ds. C. van Duijn en ds. P.H. van Trigt voerden de gesprekken met de studenten theologie die door het hoofdbestuur vanuit het Studiefonds ondersteund worden.

13. THGB

Prof. dr. M.J. Paul is directeur van de Theologische Hogeschool van de Gereformeerde Bond 'Johannes Calvijn'. Hij behartigt belangen van hbo-studenten theologie en is lid van de Commissie Theologie van de Gereformeerde Bond. Op de Christelijke Hogeschool Ede organiseert hij ontmoetingen met theologiestudenten om hen te begeleiden bij de integratie van studie, achtergrond en persoonlijk leven. Tevens is er contact met het platform Persis voor vrouwelijke kerkelijke werkers. Hij organiseert ook mede de Ankerlezingen die in Gouda en Voorthuizen georganiseerd worden en gaan over actuele theologische onderwerpen.

TOERUSTING EN BEMOEDIGING

14. AMBTSDRAGERS

In de bezinning op de prediking en andere taken in de gemeente wil het hoofdbestuur de dienaren van het Woord en andere ambtsdragers ondersteunen.

Ambtsdragersvergaderingen

Op 6 en 13 september hebben de jaarlijkse regionale ambtsdragersvergaderingen plaatsgevonden. Het thema op deze twaalf bijeenkomsten was 'Vreemdelingschap en hoop'. Prof. dr. H. van den Belt verzorgde de inleiding in Rijssen en Amstelveen, ds. J.J. ten Brinke in Harderwijk en Woerden. Ds. A.J. Mensink sprak in Noordhorn en Zwolle, ds. J.A.W. Verhoeven in Veenendaal en Zuilichem. Drs. P.J. Vergunst voerde het woord in Delft en Tholen en prof. dr. M.J. de Vries in Hardinxveld-Giessendam en Nieuwe Tonge. Op deze avonden werd gesproken over de doorvertaling van het jaarthema naar het leven van ambtsdragers en gemeente.

Predikantenberaad Sebaldeburen

Op 22 november vond in Sebaldeburen in gebouw Irene het na-jaarsoverleg van het hoofdbestuur van de Gereformeerde Bond met predikanten en voorgangers uit Groningen, Friesland en Drenthe plaats. Drs. P.J. Vergunst sprak over 'Wat betekent 'Kerk 2025' voor hervormd-gereformeerde gemeenten?' Op 28 maart werd het voorjaarsberaad gehouden. Ds. W.M. Roseboom uit Oudega hield een inleiding over het nieuwe 'Paulusperspectief' in relatie tot de theologie van de Reformatie cq. Luthers' verstaan van Paulus onder de titel 'New Perspective Reformed'.

Predikantencontio

Op 4 en 5 januari werd de jaarlijkse tweedaagse predikantencontio gehouden, ditmaal weer op de oude locatie Nieuw Hydepark in Doorn. Na de opening

werden vijftien dienaars van het Woord herdacht die in 2016 zijn overleden. Aansluitend hield ds. A.J. Mensink onder de titel 'Groeien in het ambt' zijn openingswoord. De causerie werd gehouden door prof. dr. E.M.H. Hirsch Ballin. Hij ging in op wat met 'beschaving' bedoeld wordt en wat mensen die in het christendom geworteld zijn daaraan kunnen bijdragen. 's Middags sprak prof. dr. ir. H. Jochemsen over de toenemende mate van bemoeienis van de overheid met ons leven.

De tweede dag stond in het kader van het Reformatiejaar 2017. 's Morgens sprak prof. dr. H. van den Belt over 'De roeping door het Evangelie'. De laatste lezing werd verzorgd door dr. H.C. van der Meulen. Hij sprak over 'Pastoraat in het licht van Gods vrije en bevrijdende genade'.

Predikantenconferentie in Mennorode

De commissie Mennorode bereidt conferenties voor predikanten voor die gehouden worden in het gelijknamige onderkomen in Elspeet. Op 2 en 3 juni werd de tweedaagse conferentie 'Een kerk die (over)leeft. Over betekenis kerk zijn in kantelende tijden' gehouden. Medewerking verleenden onder meer dr. A.J. Kunz, dr. A.J. Plaisier, ds. C.M.A. van Ekris en prof. dr. S. Paas. Nagedacht werd over de vraag hoe we een betekenisvolle kerk kunnen zijn in kantelende tijden, een kerk die (over)leeft.

Preekkringen

Onder verantwoordelijkheid van het hoofdbestuur kwamen dit jaar vijf preekkringen regelmatig bijeen, waarin met (overwegend jonge) predikanten nagedacht wordt over aspecten van de prediking. Mentoren hiervan zijn prof. dr. H. van den Belt, ds. C. van Duijn, prof. dr. F.G. Immink, ds. A.W. van der Plas en ds. J. Westland. Met ds. Van der Plas werd in een bestuursvergadering nagedacht

PROF. HIRSCH BALLIN

over het functioneren van de preekkringen.

Predikanten in eerste gemeente

Ds. Mensink en drs. Vergunst bezoeken met enige regelmaat een predikant die in zijn eerste gemeente staat. Er is met hen onder andere gesproken over de invulling van het predikantschap, over de relatie van de gemeente tot andere gemeenten en kerken in dezelfde plaats en over het werken in een gemeente als die kleiner en daarmee kwetsbaarder wordt.

Steunfonds predikantsgezinnen

De Stichting Steunfonds Predikantsgezinnen is voor predikantsweduwen en gezinnen van wie de man en vader in actieve dienst overleed. Ook wordt omgezien naar gescheiden predikantsvrouwen. Verder organiseert ze ontmoetingsdagen en adviseert kerkenraden. Maatschappelijk werker mw. L. van de Wetering uit Putten en ds. A.A. Floor zijn beiden voor vijf jaar benoemd tot bestuursleden van de stichting. Na zesentwintig jaar trad mw. C. Westerveen terug uit het bestuur van het steunfonds.

MW. WESTERVEEN

Emeritus predikanten

De hervormd-gereformeerde emeritus predikanten, hun echtgenotes en predikantsweduwen kwamen twee keer bij elkaar in Veenendaal. Op 12 oktober sprak mw. dr. Enny de Bruijn over 'Bij de tijd blijven door literatuur'. Op 15 maart sprak prof. dr. Anne-Marie Kool over 'Spirituele verbanden en culturele verschillen tussen Centraal-Europa en Nederland'.

Gebedssamenkomsten

Enkele keren per jaar komen groepen predikanten bij elkaar voor een gebedsbijeenkomst. De ontmoetingen zijn in Dorkwerd, Ede, Nunspeet, Reeuwijk en Werkendam. Ze beginnen met een gebed van verootmoediging. Daarna volgt er voorbede voor kerk en wereld.

Ontmoetingsdag voor 'Late roepingen'

Het hoofdbestuur van de Gereformeerde Bond belegde op 18 april een ontmoetingsdag voor de studenten theologie die tot de zogenoemde 'Late roepingen' gerekend worden. Deze dag werd gehouden in Doorn. Ds. J.B. ten Hove sprak over 'Prediking in de gemeente van Christus' en ds. J. Belder over 'Pastoraat in een gebroken samenleving'. Ds. W.G. Sonnenberg & mw. M. Sonnenberg-Kroeze spraken over het aandacht hebben voor de invulling van het predikantschap, voor het predikantsgezin, voor de plaats van de vrouw.

15. BIJeenKOMSTEN

Zevende gebod

In Nieuwerkerk aan den IJssel werd op 11 november een regionale studiedag gehouden voor ambtsdragers en gemeenteleden over 'Pastoraat rondom het zevende gebod'. Ds. J. Belder sprak over 'Huwelijk en seksualiteit. De nood van dit moment'. Op deze studiedag werd nagedacht over hoe we in de context van onze cultuur kunnen blijven bij Gods bedoeling met het huwelijk, met relaties tussen mensen en met seksualiteit. Na de lezing was er gelegenheid om deel te nemen aan de workshops 'Communicatie en intimiteit', 'Zelfontplooiing: uitdaging en/of bedreiging?', 'Het geheim van een christelijk huwelijk' en 'Samen sterk; huwelijk en gemeente'.

Leven uit de psalmen

In Woudenberg werd op 23 november een studiedag gehouden voor ambtsdragers en gemeenteleden over 'Leven uit de Psalmen'. Met de psalmen kunnen we met elkaar en voor onszelf woorden geven aan ons gebed, aan berouw en schuldbelijdenis, aan vervreemding en angst, aan vertrouwen en hoop, aan het loven en eren van God. Het thema sloot daarmee aan bij het jaarthema 2016 van de Gereformeerde Bond, 'Vreemdelingschap en hoop'. Het

hoofdbestuur hoopt dat dit thema een stimulans is om dit onderwerp in gemeentes onder de aandacht te brengen.

Dr. J. Smelik hield een lezing met als titel 'De rijkdom van de Psalmen' en schetste lijnen inzake het liturgisch gebruik van de psalmen de eeuwen door. In een tweede lezing ging dr. P.F. Bouter in op de uitwerking die de psalmen hebben in het leven met God. Na de lezingen konden de deelnemers kiezen uit drie van zes aangeboden workshops: 'Praktische/muzikale workshop', 'Als de psalmen niet meer verstaan worden', 'De structuur en de opbouw van het boek Psalmen', 'De roep om recht in de psalmen', 'De Psalmen als liederen van Israël' en 'De Psalmen als het liedboek van Christus'.

Ontmoetingsdag Noordhorn

De provinciale afdelingen van de Gereformeerde Bond in Friesland en Groningen/Drenthe organiseren elk jaar op Hemelvaartsdag een ontmoetingsmiddag. Het thema voor de bijeenkomst op 5 mei in Noordhorn was 'Christelijke vrijheid'. Spreker was prof. dr. H. van den Belt. Er was ook een speciaal programma voor kinderen en tieners.

BEZINNING

16. ACTUELE THEMA'S

Reformatie

In 2016 was het jaarthema 'Vreemdelingschap en hoop'. Maar liefst 24 artikelen zijn hierover geschreven in *De Waarheidsvriend*.

In 2017 is het 500 jaar geleden dat Maarten Luther zijn 95 stellingen aan de slotkapel in Wittenberg sloeg, het begin van de Reformatie. Als jaarthema voor 2017 is daarom gekozen voor 'Van harte gereformeerd. Bevrijdend Evangelie'. Het geeft ons een kans om de betekenis van '1517' voor onze tijd te benoemen en een nieuwe generatie te stimuleren om de inhoud van het reformatorische belijden te ont-

dekken. Bovendien geeft het de Gereformeerde Bond de gelegenheid om opnieuw te benoemen wat zijn missie in de kerk is en waarom ons voorgeslacht in de context van de Hervormde Kerk de hartelijke verbondenheid aan de gereformeerde belijdenis cruciaal achtte.

Israël

Dr. ir. J. van der Graaf, ds. C. Blenk en ds. J.A.W. Verhoeven vertegenwoordigen de Gereformeerde Bond in de beraadsgroep Israël. In dit Israëlberaad participeren ook deelnemers van de Confessionele Vereniging, het Confessioneel Gereformeerd Beraad en het Evangelisch Werkverband. Het beraad houdt de kerkelijke actualiteit wat betreft Israël bij en informeert het hoofdbestuur daarover. Op 1 november had het beraad een gesprek met het moderamen van de Generale Synode en sprak haar zorg uit over de grote geldbedragen aan steun aan Sabeel en het Bethlehem Bible College.

Prediking

Het hoofdbestuur gaf de brochure *Instrument van de Geest. Gedachten over hervormd-gereformeerde prediking* uit, die het rapport van de commissie Prediking van de Gereformeerde Bond bevat. De leden van de commissie beluisterden en vergeleken oudere en recent gehouden preken, bestudeerden veel publicaties over de prediking, duiden het hedendaagse leefklimaat én hebben een bijbels gefundeerde weg gewezen als antwoord op de vraag wat hervormd-gereformeerde prediking aantrekkingskracht kan geven. In veel kerkenraden wordt de brochure momenteel besproken.

Seksualiteit

Prof. dr. J. Hoek heeft als vertegenwoordiger uit de kring van Gereformeerde Bond zitting in de Stuurgroep Seksualiteit. De stuurgroep wil de krachten bundelen vanuit verschillende organisaties in de gereformeerde gezindte om

goede voorlichting en hulpverlening te bieden op het brede terrein van de seksualiteit. Als gevolg van de open brief aan alle hervormd-gereformeerde kerkenraden en andere betrokkenen in de gereformeerde gezindte, waarin dr. J. Hoek, dr. A.A.A. Prosman, drs. P.J. Vergunst en H. van Wijngaarden aandacht vroegen voor homoseksuele medechristenen, heeft op 9 september een vervolggereken tussen de schrijvers plaatsgevonden. Deze bezinnende gesprekken worden gevoerd uit pastorale zorg voor gemeenteleden met een homoseksuele gerichtheid, terwijl tegelijk het verlangen is dat de gemeente heilig blijft leven.

Schepping en evolutie

Er zijn dit jaar vier bijeenkomsten gehouden waarbij theologen en wetenschappers uit andere disciplines elkaar ontmoetten rondom het thema 'Schepping en evolutie'. Het hoofdbestuur bereidt op dit moment een nieuwe brochure voor, speciaal gericht op middelbare scholieren en studenten.

VERENIGING

17. LEDEN EN AFDELING

Jaarvergadering

Tijdens de jaarvergadering op 19 mei verzorgde prof. dr. M.J. de Vries een inleiding over 'Vreemdelingschap in vijfvoud'. Scriba dr. A.J. Plaisier hield tijdens het middagprogramma een toespraak namens het moderamen van de synode. Aansluitend hield dr. P.F. Bouter een slotwoord over 'Is de Protestantse Kerk voor ons de vaderlandse kerk?'

Voorlichter

Het contact met het grondvlak is goed. Het krijgt gestalte in bezoeken aan afdelingen en in het werk van voorlichter H. Geluk. Hij stimuleert regionale studiedagen, organiseert bijeenkomsten en adviseert GB-afdelingen wat toerustingsavonden betreft. In de ongeveer 150 gemeenten waar geen GB-afdeling is, zijn contact-

personen actief als aanspreekpunt voor het werk van de Gereformeerde Bond. Intensieve samenwerking met het grondvlak resulteert gelukkig in een noodzakelijke voortdurende aanwas van nieuwe leden en abonnees, met name onder jongere gemeenteleden. In de periode januari tot en met december 2016 hebben zich 140 nieuwe leden aangemeld. Tegelijk is het zo dat de vereniging, vooral door natuurlijk verloop (ouderdom en overlijden), relatief veel leden verliest. Op 31 december had de Gereformeerde Bond 7901 leden. Dat waren 126 personen minder dan een jaar eerder.

18. GEMEENTEN

Preekbeurtenbureau

De heer A. van Lunteren uit Houten beheert het preekbeurtenbureau. Kerkenraden en voorgangers dienen zich voor preekbeurten tot hem te richten. Hij brengt kerkenraden die een voorganger zoeken in contact met predikanten of proponenten die gelegenheid hebben om een preekbeurt te vervullen.

Steunfonds gemeenten

De commissie Steunfonds Gemeenten onderhoudt jaarlijks contacten met ongeveer zestig gemeenten. Bij enkele van deze gemeenten wordt het contact afgebouwd, omdat ze weer zelfstandig functioneren. Ze adviseert het hoofdbestuur over het afgeven van een financiële garantstelling aan gemeenten die zelf over onvoldoende middelen beschikken. Het doel hiervan is dat deze gemeenten zo hun predikantsplaats fulltime of voor een hoger parttimepercentage kunnen invullen. Er zijn onder andere gesprekken gevoerd met de wijkgemeente b.a. van Zutphen, de op te richten gemeente in Doetinchem en de gemeente Garderen, waar met dankbaarheid geconstateerd wordt dat er groei komt in de gemeentevorming. Daarnaast constateert de commissie helaas ook dat in sommige gemeenten naar

VAN LUNTEREN

beneden geschaald moet gaan worden.

Op 17 maart had P.J. Vergunst een ontmoeting met predikanten uit kleine gemeenten in de classis Heusden, waarin zegening en zorg gedeeld is. Er is informeel overleg geweest over mogelijke samenwerking tussen deze gemeenten. Ook ds. S.H. Bloemert, regionaal adviseur classicale vergaderingen in onder meer Brabant, nam aan dit gesprek deel.

Commissie kleine gemeenten

Omdat de Gereformeerde Bond hecht aan het voortbestaan van kleine maar vitale gemeenten, heeft het hoofdbestuur een commissie kleine gemeenten ingesteld. Deze commissie kwam met voorstellen waar gemeenten met een geringere financiële draagkracht baat bij kunnen hebben. Op 13 september boden mr. Knook en P.J. Vergunst dit rapport aan de synode aan. In deze notitie wordt gepleit om bij de afdrachten van plaatselijke gemeenten aan landelijke fondsen van de kerk ook rekening te houden met de ledentallen in een gemeente. De commissie bestaat uit ouderling-kerkrentmeester C.P. de Bruin, ds. H. van Ginkel, mr. P.C. Knook en de heer A. Wolswinkel.

Platform Noord

Via Platform Noord besteedt de Gereformeerde Bond aandacht aan de situatie in het noorden van het land. Er doet zich daar in verschillende gemeenten krimp voor. In samenspraak met de IZB zoekt het hoofdbestuur momenteel naar mogelijkheden om kleine gemeenten ondersteuning te bieden. Met het Platform bezint het hoofdbestuur zich op de vraag hoe gemeenten in het Noorden vanuit een vitale gereformeerde prediking opgebouwd kunnen blijven worden.

CONTACTEN

19. ZUSTERBONDEN

Er is halfjaarlijks overleg met de

zusterbonden in het zevenbondenberaad, waarin drs. P.J. Vergunst en ds. A.J. Mensink namens de Gereformeerde Bond participeren. In de laatste vergadering is gesproken over de vraag wat de toenemende digitalisering betekent voor de communicatie met leden en abonnees, voor de bladen en voor het werk van de verschillende bonden. Daarnaast overlegt de algemeen secretaris elke twee maanden met de directeurs van HGJB, IZB en GZB. De Gereformeerde Bond en de IZB zijn een project begonnen om scherp zicht te krijgen op de vragen waar kerkelijke gemeenten in Groningen, Friesland en Drenthe mee te kampen hebben. In een ronde langs twaalf plaatsen worden 'luistergesprekken' gevoerd met een delegatie van de kerkenraad en de gemeente. Mr. Roel Boogaard is eind december gestopt als directeur van de HGJB. Onder zijn leiding werd een omvangrijk herstelplan uitgevoerd.

Op 8 april is ds. W. Westland uit Sliedrecht teruggetreden als voorzitter van de Bond van Hervormde Mannenverenigingen. Hij is opgevolgd door ds. J.H. Lammers uit Ridderkerk. Onder meer vanwege zijn werk voor de mannenbond ontving ds. A.D. Goijert een koninklijke onderscheiding. Stichting Hulp Oost-Europa heeft in de persoon van dhr. G.J. van Norel per 1 januari een nieuwe voorzitter. Hij volgde drs. J. Braaksma op, die acht jaar voorzitter was.

20. ANDERE KERKEN

Met de deputaten Eenheid van de gereformeerde belijders van de Christelijke Gereformeerde Kerken werd gesproken over de relatie tussen eenheid en waarheid. Daarna is nagedacht over wat deelname van de christelijke gereformeerden aan het zogenoemde Vijfkerkenoverleg (waarin ook de Protestantse Kerk participeert) betekent voor de contacten met de Gereformeerde Bond. Beide vinden ze het van belang onder-

linge ontmoetingen tussen plaatselijke gemeenten te blijven stimuleren, evenals kanselruil. Onze voorzitter, ds. A.J. Mensink, sprak op woensdag 25 januari de synode van de Christelijke Gereformeerde Kerken toe. Hij sprak zijn dankbaarheid uit over de ontmoetingen met de deputaten Eenheid van de CGK, maar ook zijn zorg over de tegenstrijdige reacties die de voorstellen rond de vorming van de Gereformeerde Theologische Universiteit hebben opgeroepen.

Breed Beraad

Op 28 september en 30 maart was P.J. Vergunst aanwezig in de vergadering van het Breed Beraad Protestantse Kerken. Dit jaar is onder meer gesproken over de kabinetsplannen ten aanzien van 'Voltooid leven', over de veiligheid van kerkgebouwen, over toenemend antisemitisme.

COGG

Het Contactorgaan Gereformeerde Gezindte (COGG) belegde op 29 maart de jaarlijkse conferentie in Putten over het thema: Kerk en vrijheid van onderwijs. De hoogleraren A. de Muynck, F.A. van Lieburg voerden het woord, evenals kamerlid dr. R. Bisschop. De bijeenkomst stond in het teken van het eeuwfeest van de vrijheid van onderwijs en er werd gesproken over de bedreigingen van de vrijheid van het onderwijs. Ds. J.W. van Bart, ds. C. Blenk, ds. P. van der Kraan, ds. J. Muller en drs. P.J. Vergunst vertegenwoordigen de Gereformeerde Bond in het COGG-bestuur.

21. BUITENLAND

Oost-Europa

Van 4 tot en met 8 november brachten vijftien Hongaarse predikanten voor de tweede keer een bezoek aan de kerk in Nederland. Tijdens deze dagen sprak drs. P.J. Vergunst over 'Kerk 2025', ds. Lajos Matyó over de ontwikkelingen in de Hongaars Gereformeerde Kerk en ds. B.J. van der Graaf over de plaats van de kerk in de

DS. LAMMERS

grote stad. Prof. dr. H. van den Belt hield een lezing over 'Geestelijk leiding geven', ds. J.A.W. Verhoeven over 'Vreemdelingschap' en prof. dr. F.G. Immink sprak over de vertaling van de klassieke theologie naar de context van onze tijd. Na elke lezing was er een Hongaarse lezing, waarbij het thema belicht werd vanuit de context van de Hongaarse Gereformeerde Kerk. Op de zondag hebben de Hongaarse predikanten gepreekt in Sommelsdijk, Reeuwijk, Oud-Loosdrecht, Nijkerk, Sliedrecht, Wierden en Zuilichem.

Frankrijk

Het hoofdbestuur weet zich betrokken bij de theologische faculteit Jean Calvin in Aix-en-Provence, bij de kwetsbare positie van orthodoxe christenen in Frankrijk. De faculteit biedt een aanvulling op of verdieping van de theologische opleiding die studenten elders in de wereld hebben gevolgd. Sinds september zijn er nu twee nieuwe docenten, voor systematische theologie en voor Oude Testament.

Op 5 april had in Woerden de jaarlijkse bijeenkomst van het Frans Beraad plaats, waar drs. P.J. Vergunst ons heeft vertegenwoordigd.

22. ONDERWIJS

Scholen

Op 22 juni, 19 januari en 19 april vergaderde P.J. Vergunst met de leden van de werkgroep 'Christelijk onderwijs'. Er wordt onder andere nagedacht over het functioneren van de geloofsbelijdenis in de praktijk van de school en hoe jonge ouders overtuigd kunnen worden van de betekenis van christelijk onderwijs.

Op 11 november vertegenwoordigde ds. H. Liefing ons bestuur in het gesprek tussen de kerken en het bestuurdersoverleg van de reformatorische scholen voor voortgezet onderwijs. Hier werd nagedacht over het toelatingsbeleid van de scholen. Verder werd aandacht gegeven aan het vak

godsdiens, waarbij vooral het grote doel om mensen met hulp van de Heilige Geest tot persoonlijk geloof te brengen in het middelpunt stond.

CSFR

In juni nam bestuurslid prof. dr. M.J. de Vries deel aan het gesprek met het landelijk bestuur van de studentenvereniging CSFR, waarvoor ook vertegenwoordigers van de Christelijke Gereformeerde Kerken, de Hersteld Hervormd Kerk en de Gereformeerde Gemeenten uitgenodigd waren. In deze ontmoeting vroegen de studenten om hulp van kerken bij de bezinning op een scala aan vragen. Verder werd er gesproken over het beleid waarvan de focus ligt op de inhoud van de belijdenisgeschriften en zo kan functioneren in het leven van de studenten.

In een brief aan de kerkenraden bracht het hoofdbestuur de CSFR als reformatorische studentenvereniging onder de aandacht.

23. ZORG

Eleos

Participatie in de Raad van overleg kerken en Eleos werd gecontinueerd; drs. P.J. Vergunst vertegenwoordigde het hoofdbestuur. Onder meer is gesproken over de zogenoemde e-health module 'psychische klachten en christelijk geloof', over het document 'pastorale zorg bij Eleos' en over het thema 'Mentale gezondheid en pastoraat'.

24. CONTACT MET MEDIA

EO

In oktober en april hebben ds. A.J. Mensink en ds. C. van Duijn gesproken met een afvaardiging van de EO, eerst met de raad van bestuur, daarna ook met de raad van toezicht. Gesproken is onder andere over theologische bezinning die gelinkt is aan het werk van de EO, over het benoemingsbeleid, over geschaad vertrouwen en hoe dit hersteld kan worden, en over de representatieve taak van de EO.

RD

De algemeen secretaris heeft periodiek contact met de hoofdredactie van het *Reformatorisch Dagblad*.

PERSONALIA

25. OVERLEDEN

Wij vermelden de namen van predikanten die ons dit jaar ontvielen door de dood. Zij hebben hun werk gedaan in afhankelijkheid van de Heere, Die zelf zorgt voor vrucht op de arbeid van Zijn dienstknechten.

Ds. J. van Wier, 95 jaar

Ds. J. van de Graaf, 98 jaar

Ds. J. van Doorn, 72 jaar

Ds. W.P. van Oorschot, 74 jaar

Dr. J. Broekhuis, 83 jaar

Ds. J. Vroegindewey, 79 jaar

Ds. J den Hoed, 87 jaar

Dr. J.H. van de Bank 80 jaar

Ds. G.H. Abma 69 jaar.

26. MET EMERITAAT

Ook dit jaar namen er dominees uit de Gereformeerde Bondskring afscheid als dienstdoend predikant. We wensen hun Gods zegen toe voor de toekomst. Degenen die een nieuwe taak kregen in de kerk, wensen we kracht en sterkte toe. We noemen de volgende predikanten, aangeduid met de laatste gemeente of instelling waar ze hebben gediend:

Ds. G.C. Klok, Putten

Ds. D. Dekker, 't Harde

Ds. P. Zeedijk, geestelijk verzorger bij stichting DSV,

woon-zorgcentra in Katwijk

Ds. W.C.P. Bevelander, Enter

Prof. dr. F.G. Immink, hoogleraar

PThU

Ds. J. Noordam, Drachten en

Kollum

Ds. R. Veldman, Sint-Anthoniepolder.

27. NIEUWE LICHTING

Een aantal proponenten heeft een beroep aangenomen. Hun eerste bevestiging in het ambt van predikant heeft afgelopen jaar plaatsgevonden:

prop. K.H. Bogerd,

Wouterswoude

prop. C.M. Baan, Nieuwpoort

prop. H.J. van Maanen,
Ijsselmuiden-Grafhorst
prop. A. van der Stoep,
Nieuwland-Oosterwijk
prop. H.E. Veldhuijzen,
Schelluinen
prop. E. van der Poel,
Schoonrewoerd
prop. P.D. Teeuw, Moordrecht
prop. N.F.L. de Leeuw,
Oude Pekela en Assen
prop. G. van Wolfswinkel,
Everdingen
prop. C.G. op 't Hof,
Nieuwe Pekela
prop. M. Zeeman,
Hoogblokland
prop. J.H. van Wijk,

Windesheim
prop. J.W. Verboom,
Groot-Ammers
prop. H.P. Brendeke,
Hagestein.

28. AFSLUITING

Aan het eind van dit jaar danken we onze God voor al Zijn zegeningen. Heel veel werk is door medewerkers en andere betrokkenen verricht, op veel verschillende plaatsen. Allen beseffen we echter dat het zonder de hulp van de Heere niet heeft kunnen gebeuren. Tegelijk geeft ons dat moed. Secularisatie, kerkverlating, terrorisme, politieke besluiten, we

kunnen er weleens door van de wijs gebracht worden, maar we laten ons er niet door uit het lood slaan. We stellen ons vertrouwen op de Heere God, Die niet laat varen wat Zijn hand begon. We mogen ons werk doen in de verwachting dat Hij komt. Het is een zegen om mee te mogen werken om deze boodschap uit te dragen en over te dragen aan de jonge generatie.

We vragen de leden om het werk van de Gereformeerde Bond in hun voorbede te gedenken en danken hen voor hun betrokkenheid bij het werk van onze vereniging.

A. ZWERUS